

AZ EGÉSZSÉGÜGYI KÖZVETÍTŐI ELJÁRÁSRÓL

Az egészségügyi közvetítő eljárásról beterjesztett T/2917. számú törvényjavaslat fő érdeme, hogy – az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. tv. betegjogi fejezetéhez kapcsolódóan – újabb jogintézményt teremt az egészségügyi szolgáltatást igénybevevő állampolgár jogainak megerősítésére.

A Javaslat fontos állomás a mediációs jogalkotás folyamatában (Munka Törvénykönyve 195-198. § a munkaügyi közvetítésről és döntőbíráskodásról; az 1994. évi LXXI. tv. a választottbíráskodásról; az 1997. évi CLV. tv. VI. fejezete a fogyasztóvédelmi békéltetésről; az 1999. évi LXXVI. tv. 102-105. § a szerzői jogi egyeztető testületekről). A mediációs eljárások legkézenfekvőbb funkciója a permegelőzés, az igazságszolgáltatás tehermentesítése. A közvetítői tanácsok fölállítása tovább erősíti az egyeztetés útján történő konfliktusmegoldás kultúráját Magyarországon.

Célszerű az Országgyűlés előtt fekvő Javaslatot egybevetni a már hatályos mediációs joganyaggal. Kiemelt figyelmet érdemel a fogyasztóvédelmi békéltetői eljárás. Hiszen a beteg is fogyasztó, aki gyógykezelése során az egészségügyi ellátórendszer szolgáltatásait veszi igénybe. A TASZ álláspontja szerint elvi eltérés a fogyasztóvédelmi békéltetés és az egészségügyi közvetítés között csak annyiban indokolt, amennyiben azt az egészségügyi szolgáltatási jogviszony sajátosságai alátámasztják.

A közvetítés céljáról

A Javaslat megfogalmazásai – így például az 1. § (1) bekezdésben szerepeltetett „peren kívüli egyezség”, mint célmeghatározás – a közvetítői eljárás kvázi per jellegét sugallják ahelyett, hogy annak permegelőzési, konfliktusfeloldási funkcióját emelnék ki.

Ugyanakkor az egészségügyi szolgáltatással összefüggő jogvitákba a beteg (fogyasztó) gyakran nem elsősorban a kártérítés miatt bocsátkozik, hanem az emberi méltóságán esett sérelemre kér erkölcsi elégtételt: azt akarja, hogy megállapítsák, helytelen magatartást tanúsítottak vele szemben, és ne történhessen meg mással, ami vele megtörtént.

Sok beteg nem képes elviselni azokat a megpróbáltatásokat, amelyekkel egy éveig húzódó műhibaper jár. Nem beszélve az ilyen procedúrák átlagosnál is borsosabb perköltségeiről. Ezekre az esetekre a közvetítői tanács a per alternatívájaként jelenik meg: arra nyújt megoldást, hogy rövid idő leforgása alatt tisztázni lehessen a beteg és a szolgáltató közötti konfliktust.

A Javaslatban ki kellene térni az egyezség lehetséges tartalmára. Erre azért is szükség van, hogy a beteg előzetesen pontosan tájékozódhasson arról, egyáltalán mire vezethet a közvetítés.

➤ **JAVASLATUNK:** A cél meghatározásában – a már folyamatban lévő perre utaló – „peren kívüli egyezség” helyett a szolgáltatással összefüggésben keletkezett viták megnyugtató rendezésére, a permegelőzésre, és nem utolsósorban a betegek jogainak gyors és hatékony érvényesítésére kell helyezni a hangsúlyt.

A Javaslat 11. §-ában, ha nem is kimerítő felsorolásban, de meg kell említeni az egyezség lehetséges tartalmát: az erkölcsi elégtételt, a betegjogok betartása terén történt hiányosság orvoslását (pl.: részletes tájékoztatás, egészségügyi dokumentumok kiszolgáltatása) valamint a vagyoni repa-rációt.

A Javaslat 1. § (3) bek.-ben „sérelemzett beavatkozás” helyett helyesebb lenne „sérelemzett szolgáltatói magatartást” említeni.

A felek egyenlőségéről

Fontos lenne, hogy a születendő törvény, a fogyasztóvédelmi és a szerzői jogi törvényhez hasonlóan, alapelveként leszögezze a közvetítési eljárásban részt vevő felek egyenlő elbánásban való részesítésének követelményét.

A felek egyenlőségét szolgálja, ha a beteg minél előbb és minél részletesebb tájékoztatást kap a közvetítési eljárásról; ha a közvetítői testület

személyi összetételében is megvalósul a fenti alapelv; ha a felek az eljárásban megfelelő képviselőhöz juthatnak.

➤ **JAVASLATUNK:** A Javaslat 7. §-a deklarálja: az eljárás során a tanács köteles a feleket egyenlő elbánásban részesíteni.

A Javaslat 2. §-a mondja ki, hogy a szolgáltató már a szolgáltatás igénybevételekor köteles biztosítani az eljárás megismerésének lehetőségét.

Rendelkezni kell arról is, hogy a cselekvőképességében érintett beteg képviselőjében ki szerepelhet félként az eljárásban. A TASZ javasolja, hogy kerüljenek be az eljárás kezdeményezésére jogosultak közé az 1997. évi CLIV. tv. 16. §-ában meghatározott helyettes döntéshozók.

A szolgáltatót jogtanácsosa vagy biztosítója jogásza képviseli az eljárásban, a tanács egyik tagja mindenképp jogász, így a beteg számára is egyenrangú megoldásokat kell teremteni a hatékony képviselő biztosítására. A beteg „fegyveregyenlőségét” szolgálja, ha a Javaslat 6. § (3) bek.-ben említettekén kívül a betegjogok, emberi jogok, beteg érdekvédelem területén tevékenykedő közhasznú szervezeteket is meghatalmazhatja képviselőjével a közvetítői eljárásban. Egyebekben pedig megfontolandónak tartjuk az ügyvédi kamaráknál polgári ügyekben kirendelést vállaló ügyvédek közül jogi képviselő kérelemre történő kirendelését biztosítani a mediációt kezdeményező betegek számára.

A közvetítőkről

Az eredményes, az érintettek körében tekintélyt élvező mediáció nem csak orvosi, ill. jogi szaktudást igényel, hanem konfliktusmegoldó kommunikációs képességeket is. Álláspontunk szerint a Javaslat túl szűken húzza meg azt a kört, amelyből a közvetítők kikerülhetnek.

➤ **JAVASLATUNK:** A közvetítői névjegyzékben szociológusi, szociálpolitikai, pszichológusi végzettséggel rendelkező közvetítők is szerepelhessenek.

Az összeférhetetlenségről

A mediációnak lényegi eleme a közvetítők (és az igénybevett szakértők) pártatlan, független, elfogulatlan eljárása. Ennek egyik lényeges elemét alkotják az összeférhetetlenségi szabályok, a Javaslat e tekintetben nem kellően kidolgozott.

➤ **JAVASLATUNK:** A Javaslat – a fogyasztóvédelmi törvény példájára – alapelvként mondja ki az eljáró közvetítők függetlenségének és pártatlanságának követelményét.

Kerüljenek kibővítésre a Javaslat 5. §-ában felsorolt összeférhetetlenségi szabályok. Ne lehessen közvetítő az, aki a szolgáltatóval, fenntartójával, a biztosítóval, a beteggel, ill. ezek képviselőivel munkaviszonyban (munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban), megbízási ill. tagsági jogviszonyban áll, vagy 5 éven belül velük ilyen jogviszonyban állt. Hasonlóképpen az sem, aki a felsorolt természetes személyeknek, ill. a felsorolt nem természetes személyek képviselőinek hozzátartozója; továbbá aki bármelyik féllel jogvitában áll vagy állt.

Ugyanezeket az összeférhetetlenségi szabályokat kell előírni az igénybevett szakértőkre nézve azzal, hogy az ügyben eljáró közvetítő nem lehet szakértő.

A költségviselésről

Álláspontunk szerint a mediációnak könnyen igénybevehető eljárási formának kell lennie. Nem szabad, hogy a – Javaslat 12. §-ából jósolhatóan – magas eljárási költségek bárkit is visszatartsanak a közvetítés kezdeményezésétől. Nem megengedhető, hogy az egyenlő bánásmód megkövetelésének joga vagyoni helyzet függvénye legyen. Szakmailag különösen szerencsétlen megoldásnak tartjuk, ha a mediációban a költségviselés is alku tárgya.

A példaként szolgáló fogyasztóvédelmi törvény szerint a fogyasztó alacsony, fix összegű eljárási díjat fizet. A munkajogi békéltetés során a közvetítő díját nem a felek fizetik. De végünk egy külföldi példát az egészségügyi konfliktuskezelés területéről, egy, a magyar közvetítői tanácsnak

pontosan megfelelő intézményt. Egészségügyi békéltető testületek (Schlichtungstelle) Németországban a nyolcvanas évek vége óta működnek, igénybevételük a beteg számára ingyenes.

➤ **JAVASLATUNK:** A közvetítői eljárást a Javaslatban meghatározandó fix összegű, alacsony (max. néhány ezer forint) eljárási díj megfizetése mellett lehessen igénybe venni.

A közvetítői eljárás további költségeire nagyobb részt a központi költségvetés különítsen el forrást a Magyar Igazságügyi Szakértői Kamara számára. Nem mellékesen, a sikeresen működő mediáció az igazságszolgáltatási fejezetben járhat jelentősebb megtakarítással. A fennmaradó költséghányad viselésére megoldásként felmerülhet, hogy azt a szolgáltató biztosítója viselje. A felmerülő panaszok egyértelműen a szolgáltató működési kockázatának tekintendők.

Az eljárás általános szabályairól

A Javaslatban a közvetítői eljárás szabályozása néhány pontban kiegészítésre szorul.

➤ **JAVASLATUNK:** A fogyasztóvédelmi törvény mintájára szükség lenne rendelkezni: a kizárási kérelemről; a hiánypótlásról; a kérelem módosításáról és kiegészítéséről.

A törvény életbe léptetéséről

Az egészségügyi törvény előírásai szerint a közvetítői tanácsoknak 2000. január elsejével meg kellett volna kezdeniük működésüket. Kérdés, hogy a törvény elfogadása és a közvetítői tanácsok 2001. januárjára halasztott fölállása között meglévő szűkreszabott időben valóban sor tud-e kerülni a közvetítők jogszabályban előírt – de jelenleg még nem szabályozott – képzésére? Híradások szerint a budapesti fogyasztóvédelmi békéltető testület működését a szervezet elnöke pénzügyre hivatkozva felfüggesztette. Amennyiben a központi költségvetésben nem különítenek el elegendő forrást a közvetítői tanácsok működtetésére, úgy azok is hasonló sorsra juthatnak.